

ΤΑΞΗ: Β' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ/ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ημερομηνία: Τετάρτη 4 Ιανουαρίου 2023

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

1^ο υποερώτημα

Ο Χαράρι στην προσπάθεια του να αποτρέψει τους αναγνώστες από το να πέφτουν θύματα παραπληροφόρησης δίνει δύο συμβουλές: Αρχικά, αυτοί να τολμούν να πληρώνουν για την ενημέρωση τους καθώς το σημερινό ειδησεογραφικό σύστημα στηρίζεται και προωθεί τη δωρεάν ενημέρωση, η οποία όμως δεν συνοδεύεται από υψηλή ποιότητα. Επίσης τους συμβουλεύει να αναζητούν την αντίστοιχη επιστημονική βιβλιογραφία, όταν θέλουν περισσότερες πληροφορίες για ένα θέμα ή το βρίσκουν ενδιαφέρον. (67 λέξεις)

2^ο υποερώτημα

Ο συγγραφέας επιδιώκει να διδάξει και να επικοινωνήσει με τον αναγνώστη με τους παρακάτω τρόπους:

- **Β' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο** («θέλετε», «διστάζετε», «πληρώσετε»). Απευθύνεται με άμεσο τρόπο στους αναγνώστες, δημιουργώντας ένα κλίμα οικειότητας και διαλόγου.
- **Χρήση της προστακτικής και της υποτακτικής έγκλισης** («προσπαθήστε», «φροντίστε», «να έχετε», «να γνωρίζετε»). Υποδεικνύει τους σωστούς τρόπους που οφείλουν να υιοθετήσουν οι αναγνώστες για να κερδίσουν σωστή ενημέρωση. Το ύφος γίνεται πιο άμεσο και επικοινωνιακό με έντονο διδακτικό χαρακτήρα.
- **Χρήση παραδειγμάτων** («Για παράδειγμα, στην Ουκρανία οι ρώσοι στρατιώτες πολεμούν πραγματικά, χιλιάδες άνθρωποι έχουν ήδη σκοτωθεί και εκατοντάδες χιλιάδες έχουν πραγματικά χάσει το σπίτι τους. Η ανθρώπινη οδύνη προκαλείται συχνά από την πίστη σε μυθοπλασίες, εντούτοις η ίδια η οδύνη είναι πραγματική»). Τα παραδείγματα επεξηγούν και καθιστούν περισσότερο κατανοητή τη θέση του. Αποτελούν τεκμήρια που υποστηρίζουν την επιχειρηματολογία του. Έτσι το κείμενο κερδίζει σε πειστικότητα.

- **Δεοντολογική διατύπωση** («θα έπρεπε», «είναι ευθύνη»). Υποδεικνύει τους σωστούς τρόπους που οφείλουν να υιοθετήσουν οι αναγνώστες για να κερδίσουν σωστή ενημέρωση. Έτσι αποκτά έναν συμβουλευτικό χαρακτήρα με σκοπό να δώσει έμφαση στην αντιμετώπιση του προβλήματος.
- **Απλό καθημερινό λεξιλόγιο** (τραβάνε την προσοχή σας, πληρώσετε καλά»). Το μήνυμα γίνεται εύληπτο και κατανοητό, καθώς ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται εύκολα το περιεχόμενο του.
- **Χρήση της ρητορικής ερώτησης** (“Αν είστε πρόθυμοι να πληρώνετε για τρόφιμα, ρούχα και αυτοκίνητα υψηλής ποιότητας, γιατί δεν κάνετε το ίδιο και για την πληροφόρηση;”) αφυπνίζει, προβληματίζει και αποκτά διαλογικό και άμεσο χαρακτήρα με άμεση επικοινωνιακή επίδραση στον αναγνώστη.

3^ο υποερώτημα

Ως προς τη γλώσσα στον τίτλο παρατηρείται η μεταφορική χρήση του λόγου, καθώς με τη μετοχή «ξεφεύγοντας» και τη φράση «πλύση εγκεφάλου» προκαλούνται συνειρμοί που διεγείρουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Ο τίτλος είναι σύντομος και κρίνεται επικοινωνιακά αποτελεσματικός. Είναι δηλωτικός του κειμένου, περιεκτικός καθώς στο απόσπασμα αναλύονται οι τρόποι με τους οποίους ο άνθρωπος θα αποφύγει την παραπληροφόρηση. Σε αυτή την κατεύθυνση συμβάλλει και η πρόταξη της τροπικής μετοχής («ξεφεύγοντας»). Αξιοποιείται η μεταφορική-ποιητική λειτουργία της γλώσσας («μηχανισμός πλύσης εγκεφάλου») με αποτέλεσμα να κεντρίζεται ακόμη περισσότερο το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Ακόμη η ίδια η μεταφορά αποτελεί και ένα σχόλιο του συγγραφέα σχετικά με την ποιότητα της σύγχρονης ενημέρωσης των πολιτών.

Εναλλακτικοί τίτλοι:

- **Τρόποι αποφυγής της παραπληροφόρησης**
- **Συμβουλές για σωστή ενημέρωση**
- **Η αναγκαιότητα της σωστής ενημέρωσης**

ΘΕΜΑ Β

Προσφώνηση: Αγαπητοί / -τές συμμαθητές/ -τριες

Ενδεικτικός πρόλογος: Διαβάζοντας το κείμενο του Harari «Ξεφεύγοντας από το μηχανισμό της πλύσης εγκεφάλου», αναλογίστηκα τις επιπτώσεις των fake news στη ζωή όλων μας, αφού και εμείς οι νέοι είμαστε «θύματα» τους. Ζούμε σε μια εποχή που κυριαρχεί η αποσπασματική και με καταγιγιστικούς ρυθμούς παραπληροφόρηση μέσω των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Θα ήθελα, λοιπόν, να μοιραστώ τις σκέψεις μου μαζί σας, αλλά και να σας παρουσιάσω αιτιολογημένα το μέσο που επιλέγω προσωπικά για την ενημέρωσή μου.

Κύριο Θέμα:

α' ζητούμενο: Αρνητική επίδραση των fake news

- Ο αποδέκτης αποπροσανατολίζεται, καθώς παγιδεύεται πνευματικά, αλλά και συναισθηματικά απ' το περιεχόμενο ειδήσεων που άπτονται της μυθοπλασίας. Έτσι, δυσκολεύεται να διακρίνει την αλήθεια.
- Επικρατεί σύγχυση, αφού χάνεται η εμπιστοσύνη και αμφισβητείται η αξιοπιστία των πηγών ενημέρωσης.
- Διαμορφώνεται μια ετεροκατευθυνόμενη πραγματικότητα. Έτσι, ο αποδέκτης των αλλοιωμένων πληροφοριών με γνώμονα εσφαλμένα δεδομένα, λαμβάνει πολλές φορές κρίσιμες αποφάσεις.
- Παραπλάνηση του κοινού, παραβίαση του δικαιώματός του για σωστή και αντικειμενική ενημέρωση. Η κριτική και η σκέψη του στρέφονται σε λανθασμένες κατευθύνσεις, υιοθετώντας στρεβλά καταναλωτικά πρότυπα.
- Η πληροφόρηση καταντά δημαγωγία, προπαγάνδα που προκαλεί αναταραχές και ανωμαλίες στην κοινωνία. Υπό αυτό το πρίσμα, οξύνεται ο φανατισμός και η μισαλλοδοξία.
- Αποσταθεροποίηση της δημοκρατίας. Το ψέμα, η αποσιώπηση, ο δογματισμός ενισχύουν και εδραιώνουν αντιδημοκρατικά καθεστώτα.
- Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες τα Μ.Μ.Ε. δρουν καταστρεπτικά για την ομαλότητα τόσο της προσωπικής, όσο και της ευρύτερης κοινωνικής και πολιτικής ζωής.

β' ζητούμενο: Μέσο ενημέρωσης / αιτιολόγηση

Επιλογή του διαδικτύου διότι:

- Στις περισσότερες πηγές ενημέρωσης είναι ελεύθερη ή με χαμηλό κόστος η πρόσβαση. Ο χρήστης έχει την ελευθερία ενημέρωσης από πηγές, όπως εξειδικευμένες ιστοσελίδες και ιστολόγια, διεθνή ειδησεογραφικά πρακτορεία, αλλά και από ένα πλήθος αποτελεσμάτων αξιοποιώντας μηχανές αναζήτησης.
- Είναι άμεση και ταχεία η πληροφόρηση. Το γεγονός αναρτάται αυτόματα ως είδηση και μέσω των ενημερώσεων που λαμβάνει ο χρήστης είναι εύκολη και η ανατροφοδότησή του επί του θέματος.
- Ο χρήστης έχει πρόσβαση σε επιστημονική βιβλιογραφία, διεθνή άρθρα δημοσιευμένα σε περιοδικά με ομότιμους κριτές, βιβλία από γνωστούς ακαδημαϊκούς εκδοτικούς οίκους και κείμενα καθηγητών από έγκριτα ιδρύματα.
- Είναι τρόπος ενημέρωσης προσφιλής στους νέους, αφού αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες και έχουν τη δυνατότητα χρήσης οποιασδήποτε συσκευής, ακόμη και του κινητού τους τηλεφώνου.
- Υπερβαίνει τα σύνορα των κρατών, ενώ είναι το κατεξοχήν πλουραλιστικό μέσο, θεματοφύλακας της Δημοκρατίας. Έτσι, η ενημέρωση καθίσταται προϊόν αλληλεπίδρασης και διαδραστικότητας.

- Συνδυάζει γραπτό λόγο, ήχο και εικόνα

Ενδεικτικός επίλογος: Ανεξάρτητα από το μέσο επιλογής για την ενημέρωση, ας έχουμε κατά νου πως όλα τα μέσα ενημέρωσης συγκεντρώνουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Άλλα οφείλονται στη φύση κάθε μέσου, άλλα στη χρήση του. Γι' αυτό, είναι αναγκαία η πνευματική εγρήγορση και η όξυνση της κριτικής σκέψης, για την διαμόρφωση προσωπικής γνώμης.

Αποφώνηση: Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

ΘΕΜΑ Γ

α) Στο Κείμενο 2 υπάρχει πλήθος εκφραστικών μέσων, με τα οποία το ποιητικό υποκείμενο προσπαθεί να επικοινωνήσει με τον αναγνώστη. Πιο συγκεκριμένα, παρατηρούμε την επανάληψη του στίχου «στο παιδί δεν άρεσαν ποτέ τα παραμύθια» με την οποία θέλει με άμεσο και παραστατικό τρόπο να δείξει πως δεν είναι στη φύση του ανθρώπου να πιστεύει σε πλασματικές εικόνες και να δέχεται τα ψεύδη ως πραγματικότητα. Με την επανάληψη δίνεται έμφαση στο μήνυμα αυτό, ώστε στη συνέχεια να αναδειχθεί η αξία της αλήθειας. Επίσης, παρατηρούμε τις αναφωνήσεις «Μα» και «Α, φτάνει πια!», με τις οποίες το ποιητικό υποκείμενο εξωτερικεύει τα συναισθήματα αγανάκτησής του για τη συχνή και σκόπιμη απόκρυψη της αλήθειας. Τα επιφωνήματα αυτά δίνουν στον λόγο ζωντάνια και οικειότητα, καθώς το ύφος γίνεται πιο προσωπικό.

(Επίσης, οι μαθητές θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν: την εναλλαγή του α' και γ' ρηματικού προσώπου, τις αλληγορίες, τις αρνήσεις, το αντι-ποιητικό λεξιλόγιο)

β) Στο ποίημα παρατηρούνται δύο χρονικά επίπεδα που χαρακτηρίζονται από μία αντίθεση. Το πρώτο επίπεδο είναι το παρελθόν στους στίχους 1-4 «Στο παιδί μου ... ποτέ τα παραμύθια», στο οποίο κυριαρχεί η πρότερη κατάσταση, κατά την οποία το άτομο λάμβανε ψευδείς ειδήσεις και ζούσε σε μια επίπλαστη πραγματικότητα, καθώς άλλοι γύρω του σκόπιμα του απέκρυπταν την αλήθεια. Σε αντίθεση με την αρνητική αυτή κατάσταση, οι στίχοι 5-9 «Τώρα, τα βράδια ... αλήθεια στα παιδιά» αναφέρονται στο παρόν και παρουσιάζουν τον ρόλο του γονέα -αλλά και γενικά των φορέων αγωγής- για τη σωστή διαπαιδαγώγηση των νέων. Ενώ στο παρελθόν ο νέος βρισκόταν στο σκοτάδι, στο παρόν υπάρχει μια συστηματική προσπάθεια να παρουσιάζονται οι πληροφορίες αντικειμενικά με γνώμονα την αλήθεια.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2023
Α΄ ΦΑΣΗ**E_3.Nλ2Γ(α)****ΘΕΜΑ Δ**

Το ποιητικό υποκείμενο κατά τη γνώμη μου αναφέρεται στην συχνή συγκάλυψη της αλήθειας και στην ανάγκη συνεχούς αποκάλυψης της από τους φορείς. Το ποιητικό υποκείμενο αναλαμβάνει τον ρόλο του πατέρα που προσπαθεί με πάθος να μεταδώσει στο παιδί του την αλήθεια για τον κόσμο γύρω του. Αλληγορικά, αναφέρεται γενικά στους ανθρώπους της κοινωνίας που έχουν συνηθίσει να αναλώνονται σε ψευδείς ειδήσεις και παραμύθια, καθώς είναι πολύ εύκολο, ίσως και βολικό, να τα πιστεύουν. Όμως έτσι, εγκλωβίζονται σε μια επίπλαστη πραγματικότητα που δεν τους επιτρέπει να δουν την ουσία των πραγμάτων, όσο δύσκολη ή άσχημη κι αν είναι. Αυτό τον ρόλο λαμβάνει και ο Μ. Αναγνωστάκης, που ως πνευματικός άνθρωπος έχει χρέος να υπερασπίζεται την αλήθεια και τη δικαιοσύνη. Κατά τη γνώμη, μου είναι πολύ σημαντικό να υπάρχουν τέτοιοι φορείς που μορφώνουν ολόπλευρα τους ανθρώπους και δεν τους αφήνουν μετέωρους στην παραπληροφόρηση που κυριαρχεί στην εποχή μας. (146 λέξεις)